

РЕЦЕНЗИЯ

По конкурса за „професор“
по научна специалност Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията, ш.03.01.53
за нуждите на ФОЗ при МУ-Плевен

Рецензент: Доц. Невяна Фесчиева, д.м.

В конкурса за „професор“ по специалността „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ (шифър 03.01.53), обявен в ДВ, бр. 91/18.11.2011 г. за нуждите на катедра „Медицинска етика, управление на здравните грижи и информационни технологии“ към Факултет „Обществено здраве“ на МУ - Плевен участва единствен кандидат доц. Тони Йонков Веков, д.м.н.

Кратки биографични данни. Тони Веков е роден на 14.11.1968 г. в гр. Бяла Слатина. Завършил е Математическа гимназия в гр. Враца през 1986 г., а през 1993 г. се дипломира като магистър биотехнолог в Биологическия факултет на СУ „Климент Охридски“. От 1994 г. и до момента работи като главен изпълнителен директор на Търговската Лига – Национален аптекен център АД. Междувременно е бил изпълнителен директор на „Чайка Фарма – висококачествените лекарства“ от 2002 г. до 06.2007 г., а от 08.2008 г. до момента на Здравно-осигурителен фонд „Далл Богг: Живот и здраве“. От 04.2006 г. до момента е председател на Съвета на Директорите на университетска СБАЛ по кардиология – Плевен.

Работи непрекъснато за повишаване и разширяване на образованието си, преминавайки през различни специализации, а после поема и път на развитие в науката. След дипломирането си е на едногодишна специализация в Института по органична химия при БАН по „Биоорганичен синтез на високомолекулни пептиди и дезоксирибонуклеинови киселини“. Има редица специализации в чужбина: в САЩ - „Структура и функция на здравноосигурителна система“ (1999 г.); във Франция – „Управление на човешките ресурси“ (1999 г.); „Информационни технологии в здравеопазването и здравно осигуряване“ SAP – Германия (2002-2003); „Стандартизиране и сертифициране ISO 9001:2000/2005. В периода 1998-2001 г. е участвал в специализации за старши мениджъри в Швейцария, Австрия, Русия, Германия, Франция и Белгия.

Научното му развитие в областта на общественото здраве започва с магистратура във ФОЗ при МУ-София, следва защита на дисертация на тема „Обществено и професионално мнение за здравната реформа - сравнителен анализ. Оценки, изводи и препоръки“ (2008).

От 2008 г. е главен асистент във Факултет Обществено здраве при МУ-Плевен. От 09.02.2010 г. му е присъдено научното звание „доцент”. На 14.07.2011 г. след защита на дисертационен труд „Проучвания на качеството на извънболничната помощ при лечение на сърдечно-съдови заболявания в България (терапевтични резултати, фактори и препоръки за оптимизиране на здравно-осигурителната система)” му е присъдена научната степен „Доктор на науките”. Владее английски и руски език.

Професионалният път и придобитите научни степени на кандидата показват, че заеманите от него високи мениджърски позиции се съчетават със системно развитие на научни компетенции и умения в областта на общественото здраве, с акцент върху здравния мениджмънт.

Характеристика на научната продукция на кандидата. Тя се базира на две групи публикации, прецизно представени според изискванията на Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Плевен. Първата група публикации и участия в научни форуми е във връзка със защитените две дисертации (34), които не се рецензират.

Във втората група, за рецензиране са представени 75 научни труда, несвързани с дисертациите, разпределени както следва:

Вид научни трудове	Общо	В България	В чужбина
Монографии	5	5	-
Учебници	6	6	-
Публикации в научни списания	53	46	7
В сборници от конгреси	3	2	1
Участия в конгреси с публикувани резюмета	8	-	8
Общо	75	59	16

Разпределението на публикациите по място на кандидата в авторските колективи показва висока степен на самостоятелност на творчеството на доц. Веков - в 65,3% от тях е самостоятелен автор, а в 29,35%—първи автор. От всички 64 публикации и участия (изключвайки монографии и учебници) 16 или 25% са в чужбина и то в престижни списания като European Journal of Public Health, World Hospital and Health Services, Management in Health и др.

Чрез публикации в значителен брой авторитетни български списания (Медицински преглед, Съвременна медицина, Социална медицина, Обща медицина и др.) резултатите от научно-изследователската работа на доц. Веков достигат до различни кръгове на научната медицинска обществена

ност. Открити са 39 цитации в български източници и 7 - в чужбина. Общият импакт фактор на списанията, в които са публикациите и обширните резюмета от международни изяви е 28,034, с което надвишава изискванията за придобиване на званието „професор”.

Тематичните направления в научната продукция на Веков бих систематизирала така:

- ✓ Обществена и професионална оценка на здравната реформа, здравното осигуряване и достъпност до здравните грижи. Удовлетвореност на пациентите.
- ✓ Качеството на доболничната и болнична помощ в България
- ✓ Здравна политика. Здравно осигуряване - задължително и доброволно
- ✓ Лекарствена и реимбурсна политика
- ✓ Икономика на здравеопазването и ефикасност на терапевтичните решения
- ✓ Маркетинг в здравеопазването

По направление **„Обществена и професионална оценка на здравната реформа (ЗР), здравното осигуряване и достъпност на здравните грижи. Удовлетвореност на пациентите”** са представени значителен брой публикации и монографии.

Силното представяне в направлението е плод както на теоретично обосноваване на необходимостта от активен публичен дебат и познаване на досегашните изследвания по проблема, така и на мащабно, добре методически поставено, проучване на оценката на пациенти (2278 души) и лекари (1015 души) за здравната реформа. Оценката за ЗР, Тони Веков, базира на няколко много важни елемента: информираност, доверие, удовлетвореност, като ги разглежда при пациенти и лекари. Той установява информационна асиметрия на цели и срокове и се спира на последиците от нея (максималистични очаквания и пасивно консуматорско отношение на пациентите), които увеличават неудовлетвореността от хода на здравната реформа. Установената крайно ниска удовлетвореност (61% при лекари и 81% при пациенти) по подреждане на своите причини се различава при двете групи. Лекарите пледират за по-добро заплащане, свободен избор на финансираща институция, по-квалифицирани мениджъри. Извор на недоволство и предмет на изисквания при пациентите са: липсващият/слаб контрол върху качеството на медицинските услуги и отношението лекар – пациент. Приносен момент в работите на Веков е сравнителният анализ на обществената и професионална оценка за здравната реформа, какъвто рядко е правен у нас, а в случая резултатите от него са значими, защото са базирани на големи съвкупности. Изтъква се необходимостта оценката на населението да бъде направена сред различни негови групи.

Здравното осигуряване като съставна част на здравната реформа, с акцент върху доброволните застрахователни дружества (ДЗД) е изследвано

сред 2980 граждани и е установено нарастващо доверие към ДЗД поради по-високо качество на услугите и по-добра достъпност. Като подразделение на разглежданото направление са публикациите във връзка със задължителното и доброволно осигуряване, в които е представен модел на нов подход в здравното осигуряване насочен към по-високо качество на услугите.

Като част от проблема за удовлетвореността на пациентите, доц. Веков е поставил на обсъждане въпроса за неформалните плащания в здравеопазването и достъпността до медицински услуги и лекарствени продукти. Негова заслуга е дефинирането на понятийния апарат и провеждането на проучване върху 1830 пациенти от 12 болници за активно лечение от страната. Категоричен е изводът му, че неформалните плащания са сериозна бариера пред достъпността до медицински услуги, както и тенденцията за тяхното увеличаване под влияние на икономическата криза.

Със своите разработки Тони Веков повдига въпроса за гражданско участие в процеса на ЗР и необходимостта от динамичната и перманентна оценка като доказва, че нейната липса е бариера пред успеха на промените в здравеопазването. Разсъждения, мнения, предложения във връзка с оценката на ЗР, базирани на собствени проучвания, доц. Веков ни предоставя в монографията си „Здравната реформа в България 1999-2009. Резултати, мнения, препоръки“, която със своя обхват, богатство на данни и интерпретации ще бъде източник на информация за ЗР и в бъдеще.

Второто тематично направление **„Качество на доболничната и болнична помощ в България“** е тясно свързано с интересите на автора към контрола на социално-значимите заболявания - главни причини за преждевременна смъртност и инвалидност. Прилагайки най-съвременните изследователски практики (ADHERE) в мащабно проучване, той установява разминаване между международно приетите стандарти по отношение на сърдечно-съдовите заболявания и терапевтичната практиката в България. У нас преобладават непрепоръчителни комбинации, чести терапевтични вариации и нерегламентирани въздействия от страна на медицинските представители на фармацевтичните производители върху лекарските предписания. Доц. Веков установява, че слабостите в лекарствената политика оказват силно влияние върху влошаващата се ефективност на здравната система в РБ: фармацевтичната реимбурсация повишава цената на лечението на хроничните заболявания.

Резултатите от изследването формират широка картина на състоянието на ефективността и качеството на лечението на ССЗ при извънболнични условия: висока цена, която може да бъде коригирана, затруднен достъп, демотивирани лекари, влошена ефективност, ИБМП, която генерира разходи за болнична помощ, без това да води до по-добро ниво на дълготрайното лечение на ССЗ. Доц. Веков обосновава произтичащи от резултатите препоръки, най-важни от които са: за реформа в лекарствената поли-

тика, в т.ч. увеличаване употребата на генеричните медикаменти, нормативно въвеждане на терапевтични медицински стандарти в ИБМП; за реформа на първичната медицинска помощ чрез заплащане за постигнати цели в качеството при лечение; обвързване на реимбурсиране на програми за домашно лечение с дълготрайно наблюдение и лечение на пациенти с хронични заболявания; промяна в следдипломното обучение и квалификация на общопрактикуващите лекари.

Разглеждайки болничната помощ за болните от сърдечно-съдови заболявания и конкретно 30-дневната смъртност от остър коронарен синдром (ОКС) доц.Веков установява, че у нас изостава промяната на лечебните стратегии в сравнение с други страни и смело изказва мнение, че една от причините да се поддържа статуквото е разпределението на пациенти и парични потоци към национални/регионални монополни болници.

Назрялата идея за промяна на лечебните стратегии по отношение на ОКС Тони Веков разработва в два аспекта: промяна в организационните структури и финансирането и подобряване на субективния елемент – насочена квалификация на кадрите.

В подобна посока са резултатите за незадоволително качество на диабетния контрол. Като истински мениджър той търси причините в хода на здравната реформа и изтъква директни и косвени резултати – повече разходи за лечение на усложнения и демотивация на лекари и пациенти.

В четири части кандидатът е разработил темата за развитието на болничната помощ в условията на икономически преход и здравна реформа, в които освен анализа, прави връзка между неефективно функциониране особено по отношение на най-честите заболявания – ССЗ и все още високата предотвратима смъртност.

Както в повечето си разработки той завършва и с предложения за оптимизация на ситуацията (в т.ч. е подходяща, прозрачна приватизация, публично – частично партньорство и др.).

В направлението **„Здравна политика. Здравно осигуряване-задължително и доброволно”** е направен анализ на националните здравни стратегии през последното десетилетие и тяхното прилагане и резултати.

Ниската ефективност на многобройните проверки и почти никакво отношение към качеството на медицинските услуги, превес на счетоводно-икономически и диагностично – процедурни показатели са основни недостатъци, които според авторът поддържат спиралата на „добри намерения и малко реални промени”.

Изследвайки задълбочено проблемите на предотвратимата смъртност при сърдечно-съдовите заболявания, доц. Веков установява, че липсата на национална политика, респ. програма за развитието на кардиохирургията и интервенционната кардиология, стимулира порочни практики, които водят до значителни финансови разходи без ефект върху здравето на българското население.

При изследване корупционния натиск върху високите административни нива в годините на здравната реформа, Веков установява, че общественят интерес се фокусира върху „малката корупция“, а не върху „голямата“, която води до „източване“ на средства от бюджета, без да влияе благоприятно върху здравето на пациентите.

Значителна част от научните публикации на доц. Веков са посветени на здравно-осигурителната политика, като най-голям интерес представляват проучванията за влиянието ѝ върху качеството на медицинската грижа. Разкрити са подбудите и механизмите, по които лекарите прекратяват правилата на НЗОК (напр. при реимбурсиране) и се показва необходимостта от опростяване на процедурите.

Върху богат емпиричен материал доц. Веков доказва, че сложните одитни процедури на НЗОК не допринасят за постигане на необходимата ефективност. Предупрежденията, че здравноосигурителната система е фокусирана най-вече върху интересите на медицинските специалисти, а встрани остават проблемите на качество, достъпност и удовлетвореност на пациентите са придружени с конкретни предложения.

По направление **„Лекарствена и реимбурсна политика“**, той стъпва на сериозна основа – изследвана терапия на хиляди пациенти (723 197) с повишено артериално налягане и категорично застъпва становището за насърчаване генеричното потребление на лекарства, намаление на разходите чрез разумна лекарствена политика, преместваща фокуса от лекар / лекарствен продукт към лекар/ пациент.

В установените високи средни цени на терапиите, авторът вижда бариера за дългосрочния качествен контрол. Настоящата реимурсна политика няма ясни терапевтични цели, не стимулира потреблението на генерични медикаменти и с основание той посочва ниската ѝ медицинска и икономическа ефективност. Монографията „Лекарствен пазар и политика в България“ 2008г. се основава на собствени изследвания, добро познаване на чуждия и наш опит и представлява иновация в мениджмънта, защото обвързва медицински с икономически критерии (и ползи)

По направление **„Икономика на здравеопазването и ефикасност на терапевтичните решения“** доц. Веков анализира съотношението разход/ефикасност при лечение на ССЗ и прогнозния ефект от намаляване на реимбурсните нива върху ефикасността на лечението на ССЗ. Сред съвременните приложения на математико-икономическите методи в здравеопазването, тези са едни от най-перспективните, които могат да доведат пряко или косвено до по-добро качество на лечените стратегии.

Направление **„Маркетинг в здравеопазването“** е сравнително ново в научната продукция на доц. Веков. В два учебника „Стратегия и управление на маркетинга“ (2011) и „Връзки с обществеността и маркетингови комуникации“ (2011) той разглежда както основни проблеми на маркетин-

га в здравеопазната сфера, така и някои специфични проблеми с практическо значение, които са отразени и в отделни негови публикации. Такива са недостатъчната комуникация между лекари и пациенти, негативното медийно влияние върху здравеопазването и върху удовлетвореността на пациентите.

Оценка на педагогическа дейност. Доц. Тони Веков е преминал през всички нива на преподавателската кариера - асистент, главен асистент, доцент. Справката от МУ-Плевен показва нарастваща годишна часова натовареност: 2009 г. - 304,5 екв.ч., 2010 г. - 392 екв.ч., 2011 г. - 476 екв.ч. Изнася лекции пред бакалаври и магистри в специалностите „Управление на здравните грижи” и „Обществено здраве и здравен мениджмънт” по дисциплините „Основи на управлението”, „Лекарствена политика” и „Здравноосигурителни системи”. Преподаваните дисциплини са приоритетни направления на изследователската работа на доц. Веков, което му дава възможност за разширяване и обогатяване на лекционните курсове и със собствени научни резултати. Представените самостоятелни монографии в голяма степен представляват и учебни помагала. Такива са „Лекарствена политика, реимбурсация и ценообразуване. Фармацевтична индустрия, пазари и регулация”, който покрива учебната дисциплина „Лекарствена политика”, съдържа теоретични постановки и много казуси, които доближават обучаващите се до реалната практика. Монографиите „Здравното осигуряване в България 1999-2009 г. (резултати, модели и мнения)” и „Управление и икономика на здравеопазването и здравните реформи” са също така добри учебни помагала. Най-новите му учебници „Стратегия и управление на маркетинга” (2011) и „Връзки с обществеността и маркетингови комуникации” (2011) могат да задоволяват потребностите на студенти и специалисти по проблемите на маркетинга в здравеопазването. По всичко личи, че доц. Веков успешно обвързва преподавателската с научната си дейност. Той има също богат опит като лектор в около 50 тематични лектории в сферата на здравеопазването в цялата страна. Ясно е, че кандидатът за професор вече е оформил своя профил на съвременен преподавател в областта на управленските науки.

Личните ми впечатления са предимно от изяви и срещи на научни форуми, но достатъчни да се убедя в интелигентността, ерудицията и отговорното отношение към изследователската работа на Тони Веков. Той се представя винаги научно аргументирано, авторитетно.

Критичните ми бележки не се отнасят до основни проблеми, а до структурата на някои от статиите, разминаване между имена на автори в статиите и в книгописа, малки повторения в някои въведения и др. Но те не могат да имат влияние върху положителната ми оценка.

Наукометрични критерии. По всички наукометрични показатели научната продукция на доц. Веков не само изпълнява, но и надминава критериите задължителни за придобиване на званието „професор”

Заключение. В конкурса за доцент към факултет по ОЗ при МУ – Плевен участва единствен кандидат доц. Тони Веков, д.м.н. Продължителната му работа на високи мениджърски позиции, значителният брой специализации в чужбина по здравен мениджмънт са станали добра основа на научните му търсения в няколко ключови области на здравния мениджмънт. Научната му продукция, актуална по тематика, е базирана върху мащабни проучвания, добре методологически поставени. Отличава се със смелост в анализите, без съобразяване с конюктурата. Приносите му са както в анализ на настоящата ситуация и посочване на конфликтни проблеми, така и в рационални решения – на политическо и мениджърско ниво. Разработените от него иновативни организационни стратегии са важни не само с приложния си характер, но и защото са част от съвременното лице на здравния мениджмънт. Доц. Веков е оформил своя облик на съвременен преподавател, свързващ учебната дейност с постиженията на научната и практическата си работа, създал е серия от монографии и учебници.

Всичко това ми дава основание убедено да предложа на членовете на Научното жури да присъдят на доц. Тони Веков, д.м.н., научното звание „професор” по научната специалност Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията, ш.03.01.53.

Рецензент:

доц. Невяна Фесчиева д.м.

03.02.2012 г.